

סנהדרין י

עניין: הני שלשה חמשה ושבעה כנגד מי

בן יהוידע

דף י"ד ע"ג. חר אמר כנגד צרכת כהנים. הקשה מהרש"א מה טעם יש בצרכת כהנים לענין זה, ונ"ל כס"ד דשלשה פסוקים של צרכת כהנים מתחילים ב'אור יו"ד', והטעם כי יו"ד במלואה מספרה עשרים, ואחיות עשרים מספרם כתר, וגמלא שלשה יודין דפסוקי צרכת כהנים רומזים לשלשה כתר, שהם כתר מידה, כתר כהונה, וכתר מלכות, שכולן הם ענין שררה:

יעוד כ"ל כס"ד, דלרז"ל אור שכינה שורה על ירי כהנים בשעת צרכת כשמצדקין את ישראל בשלשה פסוקים של צרכת כהנים, ולכן לר"ך לכסות ידיהם בטלית לכבוד אור השכינה שלא יהי שורה על ידם בגילוי, אלא יהיה מכוסה בטלית, וכיון דאור שכינה שורה על ידיהם אז השי"ת מסכים לצרכתם, וידוע מ"ס רז"ל במדרש על פת עיבור השנה, דלחור שהסכימו הנשיא והמזומנים לעבר השנה אחר שנשאו ונתנו בדבר ציניהם, אז יורח אור צבהמ"ד להורות שהקב"ה מסכים עמהם בדבר זה, וצוה פרשתי כס"ד רמז הכתוב והגור אמר ויקס לך ועל דרכיך נגה אור, כלומר תגור אומר למטה לעבר השנה, ויקס לך למעלה שהסכים הקב"ה עמך בדבר זה, והנזפה והוכחה על זאת היא על דרכיך נגה אור, שזרע אור שנמשלה לדרך ונקראה דרך דרכיך, או הכונה על עוה"ז שנמשלה לדרך ונקראה דרך כי מן זריחת האור בחשך שם ניכר שהסכים למעלה צמה שגורו אומר בעיבור השנה למטה, וגמלא לפ"ז עת שיושבים לעבר השנה וצרכת כהנים דמיון להודי, כי בצרכת כהנים אור שכינה שורה על ידיהם שצוה נראה שהשי"ת מסכים בצרכתם, וכן צטייור השנה זרע אור במקום הועד שלהם שצוה מוכח ונראה שהשי"ת מסכים על דבריהם:

שמות רבה טו, כ

בַּעֲשֶׂרָה זְקֵנִים. וְהַשְּׁהִיּוּ רְבוּתֵינוּ נִכְנָסִים לְעֵבֶר אֶת הַשָּׁנָה נִכְנָסִים עֲשָׂרָה זְקֵנִים בְּקִיָּאִים לְבֵית הַמְּדֻרָשׁ, וְאֵב בֵּית דִּין עֲמָהֶם וְנוֹעֲלִין אֶת הַדְּלָתוֹת וְנוֹשְׂאִין וְנוֹתְנִין בְּדָבָר בָּל הַלְּיָלָה. בְּחֻצֵי הַלְּיָלָה אוֹמְרִים לְאֵב בֵּית דִּין, מִבְּקָשִׁים אֲנוּ לְעֵבֶר אֶת הַשָּׁנָה שְׁתָּהָא הַשָּׁנָה הַזֹּאת שְׁלִשָּׁה עָשָׂר חֲדָשׁ גּוֹזְרֵי אֶת עַמּוּנָה, וְהוּא אוֹמֵר לָהֶם מַה שְׂדַעְתְּכֶם אֵף אֲנִי עֲמָכֶם. בְּאוֹתָהּ שָׁעָה יָצָא אֹר מִבֵּית הַמְּדֻרָשׁ וַיָּבֵא לְפָנֵיהֶם

וְהָיוּ יוֹדְעִים שְׁתַּרְצָה לָהֶם הָאֱלֹהִים שְׁנֵאמַר (תהלים קיב ד) זָרַח בַּחֲשֶׁךְ אֹר לַיִּשְׂרָאֵל. מַה שָּׁהֵן גּוֹזְרִין הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא מִסְפִּים עִמָּהֶם, שְׁנֵאמַר (שם יב א) אֶקְרָא לְאֱלֹהִים עֲלִיּוֹן לְאֵל גָּמֵר עֲלֵי. יִשְׁתַּבַּח שְׁמוֹ שֶׁל הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא שֶׁהַקְּבִירִית גּוֹזְרִין וְהוּא מִסְפִּים, שְׁנֵאמַר (ש"ב כג א) צַדִּיק מוֹשֵׁל יִרְאֵת אֱלֹהִים. וּמַעֲיִן לְהַתְנוּעַד

מהר"ל חידושי אגדות

ומ"ד כנגד ג' שומרי הסף וכו' פי' דבר זה ענין עמוק מאוד, כי כבר אמרנו כי העבור שהשי"ת [עושה] על ידי ב"ד מקדש הזמנים, כי הוא יתברך עם (העבריים) [המעברים] בענין זה בפרט כמו שאמרו במדרש. והוא כמו המלך אשר יושב על כסא מלכותו, ואשר הם עמו רואי פניו משמשים לו וקובע מה שהוא [רוצה] לקבוע, ואשר הם שייכים לו מתחברים אליו והם ג' וחמשה ושבעה. וזה כי המלך הוא אחד בעמו, ולכך הוא דומה אל הנקודה שהיא אחת בלתי מתחלקת. ואשר הוא קרוב אל הנקודה הוא כקו אשר הקו הוא מתחלק לג' כמו שאמרנו למעלה כי הקו הוא מתחלק לג'. ומכל מקום

לנקודה כלל ואי אפשר לפרש יותר. וכאשר השי"ת היה מתועד עם ב"ד של מטה, כמו מלך מושל מתועד עם חכמיו שהם בפנים אצל המלך, היה מתועד כמו שהוא ראוי אל המלך, תחלה בשלשה שהם קרובים לגמרי אל המלך, ונקראו שומרי הסף וזהו תחלת התועדות. וכאשר היו מתחילין לשאת ולתת בדבר שזוהו יותר קרוב לצאת הדבר אל הנגלה היו חמשה, וכאשר גמרו הדבר היה בשבעה שעל ידי זה יצא אל הפעל הנגלה והבן הדברים האלו מאוד.

בני יששכר אדר מאמר ד'

על כן נעשה העיבור כעין תכסיסי מלכות בשבעה וחמשה ושלשה (עיין ברש"י סנהדרין^{ע"ב}), והענין הוא להורות עם בני ישראל המה כעין יוצרים יושבי נטעים עם המלך במלאכתו [דה"א ד כג], הלא הם כמו בוראין הזמן, חודש שאין לו מזל ברקיע, והנה ידוע מה שאמרו רז"ל שבאמת נתחייבו שונאיהם של ישראל באותו הדור [מגילה יב.], וח"ו אין מקום להמלט מגזירת המן, מה עשה המגיד מראשית אחרית הפועל ישועות בקרב הארץ, הכניס בלב המן להפיל פור, ובהשגחה עליונה נפל הפור על חדש אדר שני אשר הוא מבלי מזל, ובני ישראל המה הבוראים אותו, וכיון שנפל הפור על החדש הזה אשר ישראל המה היוצרים יושבי נטעים, היאך סלקא דעתך לשום נכרא בעולם לנגוע בהם ואדרכא

ז"ל אמר כנגד ברכות וכו'. פי' דבריהם הוא דבר עמוק מאוד, כי למאן דאמר כנגד ברכת כהנים, ר"ל כי רצו לתקן נגד התחלה ונגד אמצע ונגד [האחרית], ולמה היו מתקנים זה אצל עבור, כי העבור הוא דבר גדול עליון פנימי ויוצא אל הפעל הנגלה שמגלין עבור השנה ומוציאין עבור זה אל הפעל. וכל התחלת דבר שהוא מתפשט ויוצא אל הפעל

הוא שלשה. כי האחד אין בו התפשטות כלל, והוא כנגד הנקודה שהיא אחת ואין בה התפשטות כלל. והתחלת התפשטות הוא הקו שיש לו רוחק והרוחק נעשה על ידי ג' דהיינו (לו) התחלה ואמצע וסוף. ולפיכך כאשר התחילו ליישב ולהוציא אל הפעל העבור ולקבוע המועדים, דבר שהוא אל השי"ת, ועל [ידי] ב"ד של מטה הוא יתברך קובע המועדים, כמו שאנו אומרים מקדש ישראל והזמנים שהוא מקדש ישראל וע"י ישראל מקדש הוא יתברך הזמנים, והישיבה הוא התחלת היציאה לפעל העבור לכך היה בשלשה. והתפשטות הקו הוא [השטח]. כי הקו אין לו התפשטות רק באורך ואלו התפשטות הקו הוא לאורך ורוחב, ויש לשטח הזה חמשה דהיינו ד' קוים לד' רוחות האמצע אשר ביניהם הוא הנקודה האמצעית והם חמשה. ולכך כנגד זה כאשר היו נושאים ונותנים בזה [הוא העבור] והוא יותר התפשטות [וזהו] היציאה אל הפעל [לכך] היו חמשה כי זה מורה על היציאה לפעל יותר. וגמר הדבר כאשר יש לו גמר התפשטות, וזהו כנגד ג' יותר. והם לו התפשטות באורך ורוחב ועומק כל הצדדין, והם ששה כנגד ששה צדדין עם הנקודה האמצעית שביניהם שנקרא היכל הקודש ואלו דברים בארנו אותם במקומות הרבה מאוד מאוד.

ומזה הטעם עצמו ברכת כהנים יש בו ג' ברכות. האחת יש בו ג' תיבות, השניה חמשה, השלישית שבעה. כי הברכה היא התפשטות, ולפיכך כתיב אצל הברכה ופרצת ימה וקדמה וזה מבורא. ולכך תחלת הברכה הוא ג' שהוא התחלת התפשטות, וברכה שניה חמשה כנגד אמצע התפשטות, וברכה שלישית שבעה והוא תכלית התפשטות בכל צד מעלה ומטה וכך לארבע רוחות. ולכך אמר כי ג' וחמשה ושבעה הם כנגד ברכת כהנים, כי הטעם בברכת כהנים וגבי ישיבת העבור הכל אחד, והבן הדברים האלו כי אי אפשר לפרש.